

Geschiedenis van de SCHAATS

De tentoonstelling 2010 'Winter in de Zomer' op de stallen van het Huis van Oud was een groot succes. Hoewel het weer er in de zomer niet naar is, hadden velen belangstelling voor de uitgestalde schaatsen zoals de glisser, de zaagschaats waarbij in het blad kleine inkepingen werden gezaagd, die ervoor zorgden dat je sneller kon starten en sprinten, en de koningineschaats. Koningin Wilhelmina liet een schaatsfabrikant een schaats voor zich maken. Ze was zo tevreden over het resultaat, dat ze de fabrikant een bedankje stuurde. De fabrikant op zijn beurt was zo vereerd met deze koninklijke reactie dat hij de schaats Koningineschaats noemde. Er kwamen ook veel elfstedentochtdeelnemers de tentoonstelling bezoeken, die hun naam en de datum waarop zij de tocht der tochten gereden hadden, in een boek hebben opgeschreven.

Op de glisser

Uit vondsten blijkt dat mensen in de prehistorie al een manier gevonden hadden om de ijsvlakten sneller te kunnen oversteken. Hiervoor gebruikte men schaatsen gemaakt van dierlijke botten. Een dergelijk schaats, glijbeen genoemd, lag ook in de vitrinekast op de tentoonstelling. Deze schaatsen werden net zo lang geslepen totdat het oppervlak glad genoeg was. Schaatsen was toen nog vooral een kwestie van glijden. De allereerste schaatsen werden daarom ook wel glissers genoemd. Een glis is een bot onder het kniegewricht of een middenvoetsbeen van een rund, paard of hert.

De glissers werden voorzien van gaten en met pezen aan de voet bevestigd.

Er is niet veel bekend over de ontwikkeling van de schaats in de Middeleeuwen.

Het is wel bekend dat er rond 1700 al veel aan schoonrijden en spelletjes op het ijs werd gedaan. Men vermoedt dat er al schaatsen met een ijzeren onderkant werden gebruikt, maar veel informatie over het schoeisel is er niet. In de

vitrinekast lag een ijzer van een schaats. Deze is gevonden op het terrein van de Fa. Kuip aan de Oosteinderweg in Wognum. Zou dit een dergelijk schaats geweest kunnen zijn?

Al in de 19e eeuw waren er drie typen schaatsen ontstaan: de Hollandse krulschaats, hoe groter en mooier de krul, hoe rijker de eigenaar was, de Zuid-Hollandse schaats en de Friese schaats. De eerste twee werden gebruikt om te zwieren en de laatste was puur om hard mee te rijden. Doordat de Friese schaats een scherpe punt had ontstonden er bij valpartijen gevaarlijke situaties. Als gevolg van het instellen van diverse geboden werd er een krul aan de voorkant van het ijzer toegevoegd. Hierdoor werden de ijzers steeds langer, wat meer stabiliteit en dus een langere slag opleverde. Daardoor steeg de populariteit van dit schaatstype. Deze schaats ging men de Friese doorloper noemen.

Rond 1800 werden er vooral in Friesland en Groningen al kortebaantwedstrijden verreden. Hier kon men goed geld mee verdienen. Op 17 september 1882 werd de KNSB (Koninklijke Nederlandse Schaatsenrijders Bond) opgericht als overkoepelende organisatie voor het schaatsen. Het eerste officiële wereldkampioenschap hardrijden op de schaats was in 1893. Jaap Eden werd de allereerste wereldkampioen.

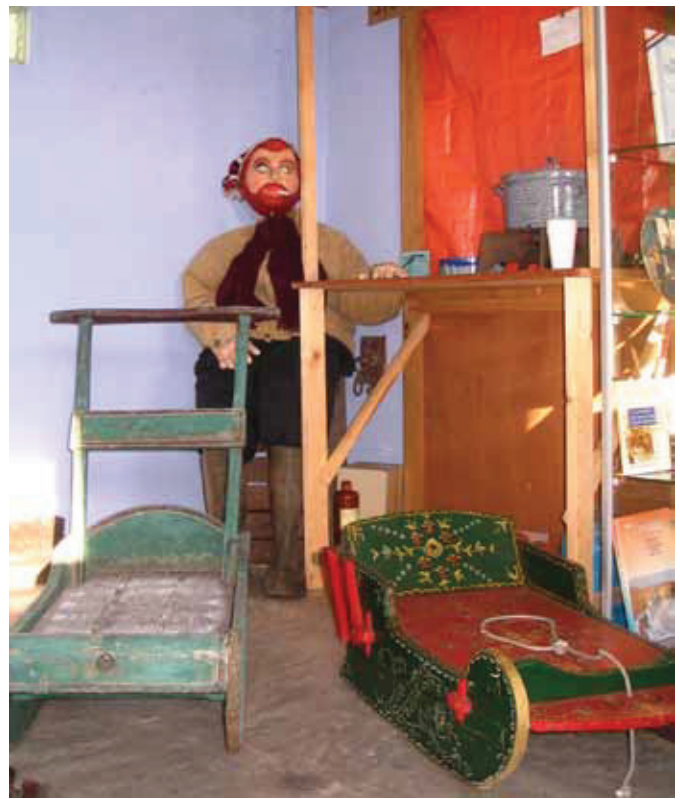
Rond 1900 werden in verschillende dorpen ijsverenigingen opgericht en werd de schaats verder ontwikkeld. De nu nog bestaande IJsvereniging Nibbixwoud is opgericht 22 december 1907 (zie artikel in het jaarboek 2008).

De Wognumse IJsvereniging bestaat ook nog, maar heeft geen ijsbaan meer.

Er werden ook steeds meer wedstrijden verreden en de schaats werd steeds verder ontwikkeld. Uit de vorige eeuw kennen we de hoge en lage noren. Het nieuwste type is de klapschaats. Een en ander is ook het gevolg van de vele kunstijsbanen, zodat we tegenwoordig bijna het hele jaar door kunnen schaatsen.

De schaats die is opgegraven op het terrein van Kuip in Wognum.

Tentoonstelling 2010
WINTER IN
DE ZOMER

